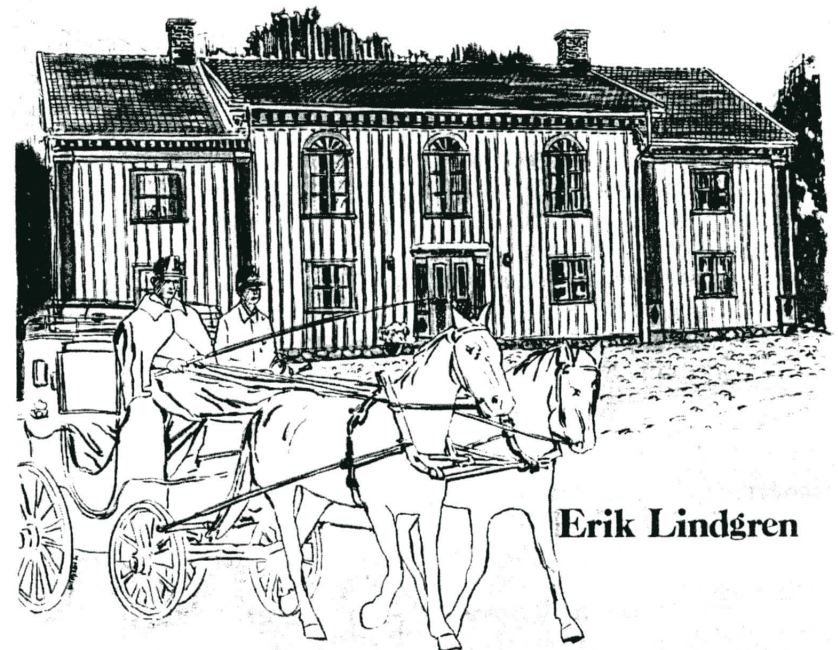

POST- historia från Hallsbergs kommun

Erik Lindgren

Posthistorisk skriftserie nr 238

Förlagan tillverkad 1994
Detta är kopia nr

Uppdaterad 1996

Innehåll

Ort	sid
Gatugård	31
Glottra	30
Hallsberg	3
Hjortkvarn	17
Laggaretorp	26
Närkes Bo	20
Pålsboda	14
Skogaholms Bruk	29
Sköllersta	21
Svennevad	19
Tarsta	25
Wiby	24
Vretstorp	11
Östansjö	26

Häftet i den posthistoriska skriftserien tillverkas med hjälp av en ordbehandlare, en ljuslåda för montering och en kopiator, allt av enklaste slag. Det är fråga om ett rent hantverk och defekter kan förekomma. Jag hoppas Du har överseende därmed och att Du accepterar att det framforskade innehållet är viktigare än häftets utförande.

Erik Lindgren

Förord

Västra Stambanans framväxt medförde tillkomsten av flera nya förvaltningspostkontor. De behövdes för att med den tidens ögon rationellt dela in närområdena i lagom stora enheter. Sålunda "föddes" i Hallsbergs nuvarande kommun med november månads ingång 1862 postkontoren i Hallsberg och Vretstorp som de posthistoriskt sett då tunga enheterna. En överenskommelse med SJ för tillämpning från den 16 februari 1863 medförde tillkomsten av ett stort antal poststationer i järnvägsstationer, bland dem i Pålsboda.

Men kommunen bjuder också på poststationer som tillkommit av andra skäl, t ex tre lantpoststationer som öppnades 1875 i anslutning till att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen.

För var och en av postorterna söker jag berätta något om utvecklingen, om tillkomsten och avvecklingen och om något av skeendet under deras existensperiod. Så långt det är möjligt med arkivhandlingars hjälp söker jag i första hand berättelser på "gräsrotsnivå". Alla uppgifter är hämtade från handlingar i Postens centralarkiv samt ur Ernst Grapes bok "POSTKONTOR OCH POSTMÅSTARE". Om vid något tillfälle en annan källa utnyttjas, anger jag det i texten.

Naturligtvis är det inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter konsekvent. För järnvägs-poststationer nämner jag dem som formellt hade postansvaret även om själva sysslan överläts på annan i järnvägens tjänst.

Den kortfattade posthistoria som presenteras på detta sätt, ibland med exempel på skriftväxling för att belysa speciella situationer vid vissa tillfällen, kan kompletteras av intresserade läsare vid besök på Postens centralarkiv i Stockholm. För att underlätta studier i arkivet uppger jag ibland diarienummer för vissa ärenden.

Vid 1992 års ingång genomfördes en divisionalisering av Posten. Därigenom ändrades förhållandena bland annat så att det på större orter finns olika chefer för de olika divisionerna. De mindre postkontoren har ingen formell chef utan en eller flera tjänstemän som lyder under chefen för brev- eller chefen för bank- och kassadivisionen på en större ort inom regionen. Med denna förändring har jag funnit det utsiktslöst att försöka få fram namn på

dem som svingar datumstämplarna på de olika postkontoren efter 1990-talets ingång. Även något äldre uppgifter har visat sig svåra att få fram, bland annat på grund av ändrad form för personalbokföring under 1970-talet.

I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning. Jag är öppen för mina läsares synpunkter på häftet. Postanstalterna presenteras i kronologisk ordning efter tillkomstdatum. I de fall att flera tillkommit samtidigt, presenteras dessa inbördes i bokstavsordning.

Växjö i juli 1994

Erik Lindgren

Hallsberg

Enligt ett kungligt brev den 11 juli 1862 skulle ett postkontor inrättas i Hallsberg. Det öppnades den 1 november med Gustaf Eberhard Geijer som föreståndare. Den formella beteckningen var inte postkontor utan postexpedition, en petites om vi kan bortse från i detta sammanhang. Under perioden 1850 - 1881 kallades de mindre förvaltningspostkontoren för postexpeditioner och deras föreståndare för postexpeditörer. Från kundsynpunkt torde detta inte ha haft någon praktisk betydelse, i varje fall inte på så sätt att kunderna kände av någon sämre service vid de små postkontoren. Där var chefens kunskapsnivå och erfarenhet av postgöromålen ibland till och med högre än vid de större postkontoren.

Postchefen i Hallsberg fick ändå den formella titeln postmästare med 1874 års ingång. Ökad trafik medförde nämligen uppflyttning i klass, så att postanstalten inte längre hörde till den lägre gruppen. Inte förrän nära nog ett helt sekel senare medförde generella omorganisationer att postkontoret fick ändrad status.

Gustaf Eberhard Geijer blev den förste postchefen i Hallsberg. Han hade under en kort tid varit postmästare i Ramundeboda vid Laxå. När postkontoret i Ramundeboda drogs in med oktober månads utgång 1862, öppnades inte något postkontor i Laxå. Två månader senare kunde berörda kunder dock låta sig betjäna av en järnvägs-poststation, som sålunda öppnades i Laxå med 1863 års ingång. De som betjänat sig av postkontoret i Ramundeboda blev under den återstående tiden av året hänvisade till Finnerödja, där ett förvaltningspostkontor öppnades den 1 november 1862. Postmästaren i Ramundeboda fick finna sig i att flytta till Hallsberg.

I Ramundeboda hade Geijer vant sig vid att postföraren passerade intill postkontoret och lämnade resp tog emot postväskorna direkt. Nu blev det annorlunda i Hallsberg, eftersom tågen inte gärna kunde passera tätt inpå postkontoret. Ett av Geijers första, om inte det allra första brevet till poststyrelsen från hans nya arbetsplats daterade han den 3 november 1862 med förfrågan om hur frågan om transport mellan tågen och postkontoret skulle lösas. Poststyrelsens svar fick den utformning som framgår av reproduktionen på nästa sida.

Här bör inskjutas att denna lösning inte blev bestående. Tågtidtabellen medgav inte alltid att postkupertjänstemännen kunde lämna sina vanliga arbetsplatser. Genom poststyrelsens beslut sex år senare fick postkontoret i Hallsberg t ex en riksdaler per vecka för att ordna vissa transporter mellan tågen och postkontoret.

Till Postrepetitionen i Hallsberg.

Vid fördragning af postrepetitionens skapelse
den 3 decess i fråga om transporten af postföränd-
delarna emellan expeditionen och postkåpen, har Kongl.
General Poststyrelsen, som denna dag förordnat att i
postkåpen härnäst införa en posttjänst för med-
följ, för att bland annat tillhandtaga med post-
väskor och postkåpens transporterande, funnit post-
expeditionens framskänning i de påklara vedare
stygard. Stockholm den 10 november 1862.

Gustaf Eberhard Geijer

Bengt Johan Geijer

Gustaf Eberhard Geijer tycks snart nog ha tröttnat på det relativt instängda livet som chef vid förvaltningspostkontoret i Hallsberg. Han kom överens med resepostexpeditören Bengt Johan Geijer att hemställa hos poststyrelsen om tjänstebyte. Detta beviljades genom poststyrelsens beslut den 27 mars 1865. "På papperet" var Bengt Johan Geijer därefter chef för postkontoret i Hallsberg under elva år

men befattningen uppehölls under vissa tider av vikarier, då Bengt Johan hade särskilda uppdrag eller var ledig av andra skäl. Sålunda vikarierade t ex kontorsskrivaren Johan Ludvig Tilander för Geijer ett par veckor i oktober 1868.

Kanske längtade Geijer också någon gång åter till det "fria livet" på järnvägsposten. Han hade god erfarenhet av sådant arbete från sin pionjärtid på västra stambanan. Poststyrelsen gav honom uppdraget enligt ett beslut den 25 juni 1872 "att tills vidare och intill dess annorlunda förordnas, förestå Södra Stambanans resepostinspektörstjänst". Det var ett förtroendefullt chefsarbete han därmed fick, men ytterligare tre år behöll han sin tjänst som postmästare i Hallsberg. Han torde dock inte ha fullgjort den vidare och den 22 december 1876 utnämndes han till postmästare i Ystad. På fortsatta vikariat uppehölls postmästarbefattningen i Hallsberg till dess nästa ordinarie chef kunde tillträda, Johan Edvard Möllerberg, som utnämndes den 10 augusti 1877.

Under den första perioden av Geijers förordnade som postinspektör i södra distriktet vikarierade kontorsskrivaren Hjalmar Syk. Han avlöstes redan vid månadsskiftet juli-augusti 1872 av postexpeditören C V Olsson. Varje chefsskifte följdes av en fullständig inventering, som bekräftades i protokoll. Då ett sådant kan ha sitt speciella intresse genom "kartläggning" av bl a befintliga inventarier, återger jag på tre följande sidor en reproduktion av protokollet vid överlämning av befattningen från Syk till Olsson.

Hjalmar Syk fick för övrigt sitt efternamn bevarat under närmare ett sekel av brevsorterande posttjänstemän utan att dessa - i varje fall under senare tid - visste namnets upprinnelse. Hjalmar Syk fick nämligen poststyrelsens uppdrag att sammanställa en ortförteckning som kunde användas som stöd vid brevsorteringen. Den första upplagan var omfattande nog och efter hand svälde den till stora proportioner. 1974 års utgåva av "Svensk ortförteckning" innehåller i sin tionde upplaga 970 sidor och utgör en god källa för forskning. Mer än 130.000 orter finns medtagna, alla med angivande av ortens *belägenhet* med kommun, församling och län, *postadress* med det aktuella postnumret och postanstaltens namn samt *telefonadress*, *telegrafadress* och *järnvägsadress*. Förteckningen användes länge, åtminstone till dess breven blev försedda med postnummer i tillräcklig utsträckning. Den var till hjälp vid sortering av post som inte bar någon riktig postadress med namn på befintlig postanstalt. Populärt kallades den bibeltjocka förteckningen för "syken" utan att senare tiders användare visste att namnet härrörde från den ursprungliga författarens efternamn. Hjalmar Syk fullgjorde arbetet med ortförteckningen tillsammans med en kollega på poststyrelsens uppdrag. Åt ett helt annat betydelsefullt arbete men på eget initiativ ägnade sig Bengt Johan Geijer, som framgår av det följande.

Protokoll, först vid inventering af
Postrepositionen i Helsing, emellan
S. J. Postrepositionen C. V. Olsson till-
stående, och v. o. Kontorskrifvaren
H. Sjö, afträdande, i Helsing
Postreposition den 31 Juli 1872.

S. d. Nämnande: Postrepositionen Olsson och
v. o. Kontorskrifvaren H. Sjö, samt underförsk-
nade tillhöllade vittnen:

Såsom ledning för denna inventering för-
ledes Helsing Postrepositions Presid. och Inven-
tari- Räkning för år 1871; Och aflunnade v. o.
Kontorskrifvaren Sjö till Postrepositionen Olsson
efternämnde handlingar och effekter:

Instruktioner, Cirkulärer och Brev, från och med 1876
till och med de intill denna dag utgifna.

En eijal. postordningar från 1855 till 1872.

Kartor över Sverige 2 st.

En Sakal

Twa' breflådor

En postlåda

En Kassa

En Kontorskyll

Twa' figiller

Twa' brefstämpel

En väghals af järn

En Rejmalåda

En par väghälar af messing

Wigter af järn 43 st
Wigter af Messing 2 1/2 st
Gruvugter 1 st.
En posthorn.

En rem till samman hård.

Arvunder till brefstämpeln för åren 1870-1872
Tillhöllade stelar.

Skarliga och skrutna brev för åren från och med 1870
till och med denna dag 1872. Som icke af sig
adress icke kunnat adresser tillställas.

Arkiv i postväsendet för åren 1859-1860.

Generalpoststyrelsens berättelse om Postverkets för-
ning för åren till och med 1870.

Primarkon.

24	st	1 Rör	i värde uppskjutit till	24	00
113	"	30 ord	"	37	00
700	"	30 ord	"	210	00
144	"	24 ord	"	34	56
227	"	20 ord	"	45	20
7642	"	12 ord	"	941	04
29	"	6 ord	"	1	74
257	"	5 ord	"	12	55
277	"	4 ord	"	8	57
1823	"	Franskanverk i 1/2 lön	"	102	57
130	"	Posthorn i 1/2 lön	"	15	60
				142	

Rekommenderade brev:

- ✓ 1 st till J. W. Nilsson Jr. Gullborg
- ✓ 1 " till G. Nilsson Jr. Markberg med 1 1/2 Rör.
- ✓ 1 " till J. W. Nilsson Jr. Åkerslund med 1/2 Rör.

Rekommenderade bref:

- ✓ 1 st. till E. A. Johansson fr. Åkerslund
  - ✓ 1. - G. Linder fr. Lunde
  - ✓ 1. - H. Halberg fr. Råping
  - ✓ 1. - O. Karlsson fr. Stockholm
  - ✓ 1. - C. Ullius fr. Stockholm med 1/2 Rik
  - ✓ 1. - L. Lundgren fr. Ullared
  - ✓ 1. - C. G. Wälkenström fr. Kumla
  - 1. - A. Danielsson fr. Rensbo med 25/100 Rik
  - ✓ 1. - G. Jonsson fr. Bjärnås
  - ✓ 1. - N. J. Andersson fr. Stockholm
  - 1. - C. G. Lundberg fr. Kely.
- In paket till E. A. Johansson fr. Åkerslund
 Kontanta medel fem hundra trehundra Rör. L. G. och
 (5/10/17) Rik.

Hallsberg den 31 Juli 1872.

H. Halberg
 Viktor Olsson

Årsvärds Utörens:
 Chr. W. G. G. G.

Geijer ägnade mycken tid åt att sammanställa olika bestämmelser i posttjänsten för att få till stånd ett lättillgängligt reglemente i stället för många cirkulär av olika slag som man måste hålla reda på. Några av hans ledigheter torde ha hängt samman med detta arbete, för vilket han dock inte fick något stöd från sin arbetsgivare. Hans framställning den 9 september 1867 till poststyrelsen om bidrag till tryckning av sin "Samling af nu gällande Postförfattningar, alfabetiskt ordnade",

resulterade nämligen i att poststyrelsen "icke ansett skäl förekomma att åtminstone för närvarande, hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om beviljande av något anslag till tryckning av ovannämnda författning". Den kom ändå sedermera till stånd och blev flitigt använd som en hjälpreda, åtminstone intill dess att den första upplagan av Allmän Poststadga såg dagens ljus. Geijers bok har dessutom kunnat underlätta arbetet för senare tiders postforskare.

Bland postföringsärenden, som Bengt Johan fick anledning att sätta sig in i, kan nämnas det som medförde tillkomsten av en ny postlinje söderut. Regeringen medgav genom beslut den 18 juni 1868, att en ny postlinje med tre turer i veckan skulle anordnas från Hallsberg över Lerbäck och Godegård till Tjällmo. Förslaget om en sådan hade framförts av bruksägaren Andreas Grill såsom ombud för Godegårds bruksbolag. Den nya linjen öppnades med 1868 års ingång och ett kontrakt för hela sträckan upprättades med Grill. Han utförde naturligtvis inte själv postföringen utan anlätade en "underentreprenör" mot en ersättning som möjligtvis var mindre än vad han själv fick enligt kontraktet. Detta avsåg 1074 riksdaler per år under de två första åren. Det stipulerade också att postföringen fick "underhållas så länge tillfälle förefinnes få densamma på beting fortskaffad mot en ersättning av högst 80 öre milen, åkdonslega oberäknad".

Den nya postföringslinjen uppehölls enligt samma kontrakt i fem års tid. När järnvägen Hallsberg - Motala - Mjölby öppnades för allmän trafik den 15 december 1873, var det naturligt att anlita den för postbefordran. Poststyrelsen meddelade sålunda den 11 december 1873 till postkontoret i Hallsberg "att den å linjen Hallsberg-Mariedam-Tjällmo gående kärpost skall helt och hållet indragas efter fullbordandet av den resa, som företages från Hallsberg till Tjällmo söndagen den 14 dennes".

Den 9 december 1873 överlämnade vikarierande postmästaren i Hallsberg Viktor Olsson postkontoret till en annan vikarie, postexpeditören Carl Baggström. Det då upprättade protokollet skiljer sig i stort sett från det förut återgivna bara i fråga om antalet kvarliggande frimärken och värdeförsändelser. Del blev nu tf postmästare Baggström som fick ta itu med den omorganisation som följde på grund av att järnvägen till Mjölby togs i bruk för allmän trafik. Om detta skrev poststyrelsen den 11 december bland annat att poststationer skulle öppnas vid järnvägsstationerna i Åsbro, Hyttan, Mariedam, Godegård, Degerön, Karlsby och Fågelsta. Administrativt sett fick Baggström inte mycket med de nya stationerna att göra. De skulle nämligen lyda under Västra stambanans postinspektion.

Baggströms förordnade tog snabbt slut genom utnämningen för tillämpning från den 15 januari 1874 av en ny vikarierande postmästare i Hallsberg, nämligen Johan Edvard Möllerberg. Inte förrän den 10 augusti 1877 kom emellertid dennes utnämning som ordinarie

innehavare. Redan som vikarie fick han uppleva en omorganisation på grund av det snabbt växande järnvägsnätet. Den 19 augusti 1874 skrev poststyrelsen sålunda till postkontoret i Hallsberg om sitt beslut att inför färdigställandet av järnvägslinjen Pålshoda-Finspång förbereda personaldispositionerna. Åt postmästaren uppdrogs sålunda *"dels att mot behörigen bevitnat bevis till upphörande tre månader därefter ofördröjligen uppsäga det med lantbrukaren P A Pettersson i Svennevads by den 13 oktober 1870 upprättade kontrakt om postföring fram och åter mellan Pålshoda och Tjällmo, dels ock tillspörja bemälda person samt med hans skriftliga svar till Kungl. Styrelsen inkomma, huruvida icke han finnes hugad frånträda berörda kontrakt samtidigt med ovannämnda järnbanas öppnande"*.

I åtskilliga andra kontrakt från denna tidsperiod fanns inskrivet att postförarna under vissa villkor kunde frånträda dem utan föregående uppsägning om en järnvägsanläggning kunde tas i bruk för postföring på ungefärligen motsvarande sträcka.

När Östra stambanan i sin helhet, d v s delsträckan mellan Mjölby och Nässjö, kunde tas i bruk för allmän trafik den 23 november 1874, blev Möllerberg perifert engagerad i den följande omorganisationen. Han informerades om insättning av postkupé 23, som en gång om dagen i vardera riktningen gick mellan Hallsberg och Mjölby med anslutning till tågen från Linköping resp Nässjö, liksom om vissa konsekvenser beträffande postföringen i Östergötland. Detta torde dock inte ha förorsakat honom något större huvudbry.

Detta torde också med rätta kunna sägas om det sex foliosidor långa brevet från poststyrelsen den 7 december 1874 med information om beslut angående dispositioner på grund av att ansvaret för kronobrevbäringen överfördes på postverket. Det enda tillskottet till hans postområde var nämligen den nya poststationen i Lerbäck från 1875 års ingång. Denna blev för övrigt på grund av dålig lönsamhet indragen redan den 30 juni 1877 och återinrättad som järnvägspoststation den 5 december 1884. Eftersom denna ort ligger inom Askersunds kommun, har jag inte funnit anledning att beröra den närmare i detta häfte.

När Möllerberg befordrades till postmästare i Söderköping på sommaren 1884, blev hans ofta anlitade vikarie Carl Baggström också hans ordinarie efterträdare fram till sin död vid 66 års ålder i juli 1900. Därefter har ett antal postmästare innehaft chefsstolen i Hallsberg, vars postmästare i divisionaliserat system, Birgitta Lund, fått överta ansvaret för service till drygt 5200 hushåll.

Vretstorp (Viby socken)

Västra stambanan var huvudorsaken till att ett postkontor öppnades i Vretstorp den 1 november 1862. I ett regeringsbeslut den 11 juli 1862 medgavs indragning av postkontoret i Ramundeboda, vilket genomfördes med oktober månads utgång. Följande dag öppnades förvaltningspostkontor i Finnerödja och Vretstorp på ömse sidor om Ramundeboda. De kunder som till synes haft mest nytta av Ramundeboda postkontor, fick inte någon näraliggande ersättning för det förlorade postkontoret förrän efter två månader, när en förenad post- och järnvägsstation öppnades i Laxå med 1863 års ingång.

Av 1862 års regeringsbeslut framgick att det skulle ankomma på poststyrelsen att *"på sig förekommande omständigheter"* avgöra, om Vretstorp skulle få en fullständig postanstalt (ett förvaltningspostkontor) eller bara en poststation. Man kan tycka att förvaltningsområdena kom att ligga tämligen tätt inpå varandra, när poststyrelsen valde alternativet *"fullständig postanstalt"* för Vretstorp. Måhända bidrog i viss mån till beslutet det faktum att postkontor på andra håll blev överflödiga med järnvägarnas framväxt. Sålunda tillsattes som chef för postkontoret i Vretstorp Frans Oskar Dahlqvist, som hade varit utnämnd till postmästare i Mullsjö, men troligen aldrig tillträtt den befattningen. Hans formelle efterträdare där, Axel Anders Otto Granfelt, fick uppleva att Mullsjö postkontor avvecklades vid fullföljandet av södra stambanans delsträckning mellan Falköping och Jönköping, samtidigt som ett postkontor inrättades i Baltack. Dit flyttade emellertid inte Granfelt, utan han blev postmästare i Alvesta, vars postkontor var avhängigt av södra stambanans tillkomst.

Postmästare Frans Oskar Dahlqvist avgick från sin befattning i Vretstorp vid 67 års ålder 1898. Han följdes av Gotthard Willhard Caesar, som blev den andre och siste ordinarie postmästaren i Vretstorp med eget förvaltningsområde. Det ansågs inte längre motiverat med ett förvaltningspostkontor i Vretstorp och på poststyrelsens förslag beslöts genom ett kungligt brev den 7 december 1917, att postkontoret skulle dras in. Beslutet genomfördes med februari månads utgång 1918. En poststation inrättades i stället.

Jämfört med postkontoret i Hallsberg bjöd postkontoret i Vretstorp under sin storhetstid ändå på mycket arbete för dess chef. I samband med att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen inom Örebro län med 1875 års ingång fick Dahlqvist fem nya poststationer inom sitt område, nämligen de som då öppnades i Viby, Hackvad, Edsberg, Tångeråsa och Snavlunda, alla således utanför de nuvarande gränserna för Hallsbergs kommun med undantag av Viby.

Dahlqvist fick också ta tag i ärendena om lantbrevbäringens inrättande, för Närkes del med början 1879, en nyhet som också medförde indragning av några blott fyra år gamla poststationer. Ett sådant exempel är poststationen i Viby. Den berörs i ett särskilt avsnitt. De flesta av de poststationer inom Örebro län som kom till som ett resultat av beslutet att postverket skulle ta över ansvaret för kronobrevbäringen, öppnades med 1875 års ingång. Redan i september samma år infordrade poststyrelsen genom cirkulär uppgifter om det finansiella utfallet av de minsta poststationerna under 1875. Sådana uppgifter sändes i allmänhet till poststyrelsen under första kvartalet 1876. Det var dock mycket få poststationer som på grund av de uppgifterna blev indragna genast. För de flesta avvaktade man med indragning tills utredningen var klar om att införa lantbrevbäring.

För postmästare Dahlqvists del var tre poststationer inom hans postområde i farozonen redan på grund av 1875 års cirkulärförfrågan. Hans besked i frågan återges på nästa sida.

Någon omedelbar åtgärd vidtogs inte på grund av svaret men två av de där angivna poststationerna (Tångeråsa och Viby) drogs in med januari månads utgång 1879. Dahlqvist fick då också ägna sig åt lantbrevbäringsärenden. Han fick sålunda ta sig an de praktiska arrangemangen kring lantbrevbäringen Vretstorp-Husby-Tångeråsa, för vilken ett kontrakt tecknades med bruksförvaltaren F Bäckström i Tångeråsa.

Trafiken vid den år 1918 till poststation degraderade postanstalten i Vretstorp ökade efter hand så mycket att orten fick en postexpedition i stället den 1 mars 1930. Den då tio år tidigare återinförda beteckningen postexpedition användes till skillnad från 1800-talets term, kan man säga, för ett mellanting mellan poststationer och förvaltningspostkontor. Cheferna för de "moderna" postexpeditionerna fick titeln stationsmästare. De hade inte några egna förvaltningsområden, vilket fallet hade varit med 1850-1881 års postexpeditioner, men de avgav egna redovisningar till poststyrelsen, medan poststationerna redovisade till det överordnade postkontoret.

Till chef med titeln stationsmästare i Vretstorp utnämndes Ebba Christensson. Efter henne svarade bland andra Karl Oskar R Strömberg och Kerstin M Melin för verksamheten.

1970-talets generella omorganisation med förändrade förvaltningsområden medförde också ny terminologi. Sålunda kallades posten i Vretstorp åter postkontor och cheftiteln har blivit postmästare. I det allra närmaste 1000 hushåll finns med postadress Vretstorp, när detta skrivs i juli 1994.

Under perioden april 1961 - september 1966 utväxlades över Vretstorp posten till postombudet i Svinnersta.

På grund af cirkuläret N:o 22 den 27 Sept 1875 får jag erörta
annals följande Stationer till indragning, neml:

Viby

den upplörden för år 1875 utgjord
för vanliga frimärken 64 00
Frimärken 0 00
Postförordningsavgift för ledningen 8 96
Rt 71 00

12 st affärer i värdensändeln
Stationen anlitas af tjänstemän eller befinde

Hackstav

den upplörden för år 1875 utgjord:
för vanliga frimärken 108 02
Frimärken 0 00
Postförordningsavgift för ledningen 25 14
Rt 133 16

Station anlitas af tjänstemän

18 st affärer i värdensändeln

Medlem Postledaren för tiden den 11 Mars till den 11 Mars af Postförordnings-
männens bref för aflytta hans (Mittens) kassör till Hackstav

Tångeråsa

den upplörden för år 1875 utgjord:
för vanliga frimärken 233 57
Frimärken 3 00
Postförordningsavgift för ledningen 9 60
Rt 246,17

53 st affärer i värdensändeln
Poststation, som är förlagd på Tångeråsas egendoms område 1/2 mil
från Tångeråsa kyrka, kan i det närmaste anses utskilt och
gagna innehafverna af bemänte egendoms
utgifter för postförordning om en till stationen öfverstyrt under
hans med minst 400 kr.

Postanstalt i Vretstorp den 24 Mars 1876

F. O. Dahlqvist

1863-02-16--

Pålsboda (Sköllersta socken)

Poststyrelsens cirkulär nr 2 år 1863 innehöll fem sidor information *"till samtliga Postförvaltare i Riket angående postbefordringen å järnväg"*. Det daterades den 26 januari 1863 och hade sin grund bland annat i en överenskommelse med dåvarande SJ om att poststationer skulle inrättas på alla statens järnvägsstationer, om det inte redan fanns ett postkontor på platsen. Vid detta tillfälle var västra stambanan öppnad för allmän trafik i sin helhet sedan flera månader (den sist byggda delsträckan Hallsberg-Sparreholm var klar den 8 november 1862). Det blev många nya poststationer utmed järnvägen, däribland den i Pålsboda, där stationsinspektör C Bratt blev ansvarig även för postgöromålen. Victor Ferdinand Pettersson tog över 1866, följd av A Tullström och C W Fägersköld.

Det blev tidigt stor trafik vid stationen i Pålsboda, något som bl a speglades i en framställning från V F Pettersson den 31 januari 1875 om bättre löneförmåner. Han framhöll i sitt brev till poststyrelsen att han *"icke allenast nödgats hava posten öppen hela dagarna, utan även utom postexpedieringen vid nattågen, haft nattjänstgöring för kärrpostbefordringen emellan Pålsboda och Linköping fyra gånger i veckan, vilken under hela den ovannämnda tiden (dec 1873 - sept 1874) ankom hit vid två- och avgick härifrån vid halvfyratiden på nätterna, samt efter den 20:e sistlidne september, då Pålsboda-Finspongs Jernväg öppnades för trafik och post, fick en ännu och framgent fortfarande tillökning i posttjänstgöringen till fyra tåg för varje dag, varigenom jag har att expediera post till 10 tåg i dygnet, varförutom även nu tillkommit från innevarande års början, expedierandet av kärr- eller s k sockenpost emellan Örebro och Pålsboda med mellanliggande socknar och poststationer fyra gånger i veckan"*.

Efter postinspektionens tillstyrkan fick Pettersson vid detta tillfälle årsarvodet för själva postsysslan höjt från 360 till 480 kr. Beslutet fattades den 23 mars 1875, då Styrelsen för Satens järnvägstrafik också beslutade om skäliga förhöjningar av postarvodena i Gistad, Tranås och Kilsmo.

I Petterssons framställning om löneförbättring nämner han bl a *"kärrpostbefordringen emellan Pålsboda och Linköping"*. I postens personaltidning PS nr 1/1946 återges en intervju med kusken och gårdskarlen Carl August Skogh, som då 100 år gammal bodde i Henriksdal utanför Stockholm. Jag har funnit anledning att återge intervjun i det följande. (sid 15).

Skogh har nyligen uppnått den vördnadsbjudande åldern av 100 år. Den 2 september i år passerade han sekelgränsen. När vi knackade på för att gratulera och få en liten pratstund om gångna tider, väntade vi oss därför knappast att få se en man med så väl bibehållen fysisk och psykisk spänst. Det är egentligen bara hörseln, som svikit på gamla dar. Men det hindrar inte vårt samtal. Det behövs inte många frågor. När Skogh får klart för sig, att vi kommer från postverket, förstår han vad saken gäller. Han letar en stund i sitt minne, och sedan börjar han berätta, lugnt och säkert.

— Det var 1868, som jag körde postdiligensen mellan Pålsboda och Emma på gränsen mellan Närke och Östergötland. Jag var kusk, inte postiljon. Postiljonen hette Hagert, en gammal knekt, som fått musikutbildning hos Östergötlands Grenadierer. Han var en mästare i att locka fram vackra toner ur sitt blanka mässingshorn. Egentligen blåste han nog oftare än vad som behövdes. Redan på en kilometers avstånd från anhalterna började han förkunna vår ankomst. Resan tog flera timmar för oss, trots att det bara var 2½ mil mellan Pålsboda och Emma. Vägarna var inte så fina och välskötta då som nu. Men hästen var van vid vägen, och det hände aldrig, att vi hamnade i diket.

— Lurade det inga faror på vägen?

— Ånej, i regel var det inte så farligt. Om det gällde, kunde vi bita ifrån oss ordentligt. Hagert hade två skarpladdade pistoler i sitt bälte, och mellan oss på kuskbocken låg alltid en sabel.

— Behövde Ni aldrig använda vapnen?

— Jo, en gång, då vi blev överfallna. Vi försökte först klara oss genom att köra allt vad tygen höll. Det lyckades emellertid inte, och det blev nödvändigt att ta till pistolerna. Men då en av angriparna fick en kula i ryggen, avgjordes striden till vår förmån, och vi kunde fortsätta resan. Vi tog förstas hand om den skadade och såg till både att han fick vård och att han överlämnades åt rättvisan.

Här slutar Skogh sin berättelse. I all sin korthet kastar den dock ett verklighetsljus över en tidsperiod, som för oss redan ligger i ett ganska dimmigt fjärran.

K. A. L.

Stationsinspektorn Nils Anders Axel Algernon af Ekenstam tog över ansvaret för posten i Pålsboda enligt poststyrelsens beslut den 27 december 1895. Årsarvodet var då alltså 480 kr för själva postsyslan. Sedan Oscar Arvid Högström tillträtt den 1 juni 1902 tillkom från oktober månads ingång 1903 ett särskilt biträdesanslag (diarienummer 11707/1707). Efter Högström ansvarade under en tid järnvägsmannen Nils Gotthard Bergquist för postservice i Pålsboda och från den 1 april 1913 Karl Johan J:son Nordenmark.

I längden gick det inte att ha post och järnväg förenade. Efter skilsmässa från järnvägen fick poststationen Ebba Laura Charlotta Ekdahl som föreståndare. Den 1 mars 1949 ändrades hennes titel från poststationsföreståndare till stationsmästare, enär poststationen höjdes till postexpedition. Hennes efterträdare 1971 fick uppleva turbulensen under 1970-talet då under en mellanperiod på knappt ett decennium från 1977 vissa postexpeditioner kallades lokalpostkontor. Sedan 1986 kallas alla fasta postanordningar med kundbetjäning för postkontor. Ansvaret för chefen vid postkontoret i Pålsboda omfattar enligt 1994 års siffror bl a service till närmare 2300 hushåll.

Under perioden april 1950 - januari 1951 expedierades över Pålsboda posten till postombudet i Torstorp.

1866-12-01--

Hjortkvarn (Bo socken)

1860 års regeringsbeslut om inrättande av poststationer på landsbygden ledde bland annat till förfrågningar från poststyrelsen till länsstyrelserna om behovet av sådana poststationer. Till en början tycktes intresset ha varit ringa, men efter hand kom det ansökningar på privata initiativ utan att länsstyrelserna föreslagit poststationer vid de första kontakterna med postverket. Ett exempel på en sådan ansökan är den som kom till poststyrelsen avseende en poststation i Hjortkvarn (diarienummer Klb 1866:688).

Poststyrelsen beslöt om bifall och poststationen öppnades den 1 december 1866 med hyttinspektör Eduard Lundqvist som föreståndare. Posten kom till Hjortkvarn via kärrposten mellan Pålsboda och Linköping på sätt som framgår av tidtabellen nedan.

		Linköping—Tjällmo— Pålsboda.			
		(från den 1 december 1873).			
		Vintermånaderna.			
M. O. Th. L.	—	12	midd.	Linköpings postkontor	T. O. F. L. 6 — e. m.
M. O. Th. L.	4½	—	e. m. 2½	Borensbergs postexpedition	T. O. F. L. — 2 e. m.
M. Th.	—	4½	e. m. ½	Tjällmo postexpedition	T. F. 1½ — e. m.
M. Th.	7½	8	e. m. 1½	Hjortkvarns poststation	T. F. 9½ 10½ f. m.
M. Th.	10½	10½	e. m. 2	Pålsboda poststation	T. F. 6½ 7 f. m.
T. F.	1½	—	f. m. 2½		T. F. — 4 f. m.
		8½			

Vid den tiden hade poststationerna ännu inte fått egna datumstämplar men för järnvägsstationerna tillverkades sk strålstämplor för makulering utan datumangivelser. I några fall fick även lantpoststationer strålstämplor. Så var fallet med Hjortkvarn, men jag har inte kunnat finna orsaken till detta. Vinjetten visar hur avtryck av stämpeln blev. Jag vet inte om reproduktionen återger ett äkta avtryck, men det avbildade frimärket såldes för några år sedan av en auktionsfirma i Malmö för mer än 11.000 kronor

Hyttinspektör Bernt Forsmark övertog poststationen i Hjortkvarn. Han ansåg att årsersättningen var för låg och konstaterade dessutom att han mist något av sina extrainkomster genom bortfall av bl a lösväskor. Han skrev den 12 maj 1874 till poststyrelsen och begärde bättre villkor. Sedan Forsmarks överordnade postmästare vid postkontoret i Tjällmo hade sänt ansökan vidare till poststyrelsen utan någon kommentar fick han den på återremiss "för meddelande av yttrande och upplysningar i avseende på omfånget av göromålen vid poststationen". Det blev ett för Forsmark positivt svar i fråga om arbetets omfattning, men en avslutande mening bidrog till att ärendet inte avgjordes "på direkten", så att säga:

"Då Pålsboda-Finspångs järnväg blir öppnad för trafik, kan fråga uppstå därom, huruvida en blivande stationsinspektor kan reda sig med posten vid Hjortkvarn. Postkupéexpeditionerna nr 1 och nr 4 torde närmare kunna upplysa om antalet postförsändelser från Hjortkvarn".

Eftersom ärendet drog ut på tiden gjorde sig Forsmark påmint i ett brev den 3 augusti 1874. Resultatet blev emellertid poststyrelsens beslut att lantpoststationen skulle upphöra. I stället öppnades den 21 september 1874 en förenad post- och järnvägsstation i Hjortkvarn, där stationsinspektor Carl Gustaf Johnsson blev ansvarig för posten med 400 kr i årsarvode för själva postsysslan. Han följdes den 9 april 1903 av Johan August Johansson Ljungh. Liksom i Pålsboda var utvecklingen så stark att post och järnväg måste skiljas åt. Efter skilsmässan var Rut Sofia Karlsson poststationsföreståndare från den 1 juni 1949. Hon fick vara med om att poststationen höjdes till en postexpedition den 1 oktober 1951. Den var emellertid inte tillräckligt stor för att i 1970-talets generella organisationsförändringar behålla denna status utan organiserades som ett postställe. Benämningen ändrades emellertid till postkontor från och med 1986. Postutdelningen utgår från Pålsboda. Postkontorets fortsatta öde är inte känt, när jag skriver detta i juli 1994, men en förmodan är att det kan bli fråga om entreprenad på så sätt att postkontoret inordnas i gruppen "Post i butik".

1874-09-21--1964-09-30

Svennevad

Delsträckan Pålsboda - Finspång öppnades för allmän tågtrafik den 21 september 1874. Den medförde åtskilliga förändringar i postorganisationen, vilka speglades i postverkets cirkulär på detta sätt:

Jernvägspostbefordran. Den 21 innevarande september kommer postbefordran att vidtaga uti s. k. postiljonskupé å jernvägslinien *Pålsboda—Finspong* med två tåg om dagen i hvardera riktningen, hvilka afgå från Pålsboda kl. 4 f. m. och 12,44 e. m. samt från Finspong kl. 7,19 och 11,30 f. m.

Poststationer. Sådane postanstalter komma att den 21 dennes öppnas vid de å jernvägslinien *Pålsboda—Finspong* belägna stationerna *Svennevad* inom Örebro län samt *Skönnarbo* och *Sonstorp* inom Östergötlands län.

Samtidigt förflyttas de nuvarande poststationerna *Hjortkvarn* och *Hellestad* till de vid nämnda jernvägslinie belägna stationer med samma namn.

De nya poststationerna, likasom äfven de i *Hjortkvarn* och *Hellestad*, skola lyda under postinspektionen i Centrala Jernvägspostdistriktet och direkt utvexla post, förutom med hvarandra, med postexpeditionerna i *Finspong* och *Tjellmo*, poststationen i *Pålsboda* och postkupéexpeditionerna nr 1, 4 och 15.

Ändring i postgångar. Samtidigt dermed att postbefordran vidtager å *Pålsboda—Finspångs* Jernväg indrages kärriposten mellan *Pålsboda* och *Tjellmo*; i följd häraf inskränkas de nuvarande posterna *Linköping—Tjellmo—Pålsboda* och *Norrköping—Pålsboda* till *Linköping—Tjellmo* och *Norrköping—Finspong*, likasom ock posten *Okna—Wånga—Tjellmo* inskränkes till *Okna—Wånga—Finspong*.

Deremot kommer postgång att med fyra turer i veckan bibehållas mellan *Tjellmo* och *Hellestad*.

Med innevarande års höst inskränkes postföringen mellan *Norrtelje* och *Furusund* från fyra till tre gånger i veckan.
(Se förestående tidtabeller).

Afsked den 21 sistlidna augusti i nåder beviljadt postmästaren i Karlshamn *Martin Gieritz*.

Stationsföreståndaren Karl Anderzon blev ansvarig för postgöromålen i den förenade post och järnvägsstationen i Svennevad. Hans årsarvode för själva postsysslan blev från början 240 kr. Det höjdes till 360 kr med 1896 års ingång. Den 10 september 1903 övertogs ansvaret av stationsmästaren Carl Gustaf Fritzell. Han kom lägligt till, för 1903 års allmänna reglering av arvoden till föreståndare för förenade post- och järnvägsstationer resulterade bland annat i att hans årsarvode höjdes till 420 kr. Till detta kom 240 kr i biträdesanslag. Ytterligare ett par sådana regleringar fick Fritzell vara med om och 1914 års reglering medförde att årsarvodet blev 540 kr och biträdesanslaget 360 kr.

Den smalspåriga Pålsboda-Finspångs järnväg med signaturen PFJ (891 mm spårbredd) övertogs vid 1896 års ingång av AB Norra Östergötlands järnvägar. All trafik på delsträckan mellan Pålsboda och Hjortkvarn samt persontrafiken på delsträckan mellan Hjortkvarn och Finspång upphörde den 27 maj 1962, men samhällets poststation fick vara kvar under en övergångsperiod. Den drogs in med september månads utgång 1964.

1875-01-01--1959-03-31

Närkes Bo (Bo socken)

Enligt ett brev den 7 december 1874 från poststyrelsen till landskansliet i Örebro skulle från 1875 års ingång en gångpost inrättas från Hjortkvarns poststation till Bo, där en poststation samtidigt öppnades med namnet Närkes Bo. Till föreståndare för den nya poststationen antogs organisten och skolläraren Per Gustaf August Dahlgren med 175 kr i årsarvode. Detta lyckades han efter ansökan få höjt till 250 kr efter poststyrelsens beslut den 27 december 1879.

För gångposten från Hjortkvarn anställdes kronofjärdingsmannen C G Landberg i Krontorp. Hans ersättning för detta bestyr blev kr 1.30 per mil, en förhållandevis hög ersättning. Bara en av de fem samtidigt anställda gående postförarna inom Östernärkes fögderi fick vid detta tillfälle högre ersättning, nämligen organisten Gustaf Hallberg i Hovsta. Hans ersättning blev kr 1.40 per mil för transporten mellan Örebro postkontor och Hovsta poststation. Sämst betald i detta avseende var skomakaren Sven Henrik Rosenquist i Mosåsby. Han fick bara 50 öre milen för att han gick med posten mellan Mosås' och Täby poststationer. Så illa kunde det slå på grund av att uppdragen utlystes på beting.

Med oförändrat årsarvode 250 kr överflyttades kontraktet om poststationen i Bo från 1902 års ingång till fröken Katharina Dahlgren. Poststationen behöll landskapets namn som prefix för att skilja den från poststationen i Stockholms län med namnet Bo. Den sistnämnda namnändrades visserligen den 1 april 1940 till Saltsjö-Bo, men prefixet behölls ändå för den närkingska poststationen, ehuru på senare tid i modern stavning.

Flera andra poststationer har under årens lopp haft landskapsnamnet som prefix av motsvarande skäl, nämligen Närkes Kil, Närkes Kvarntorp, Närkes Täby, Närkes Vinö och det sammansatta Närkesberg.

Genom motorisering efter andra världskriget byggdes lantbrevbäringen ut och kunde efter hand ersätta allt fler poststationer. Detta "drabbade" också poststationen i Närkes Bo, som drogs in med mars månads utgång 1959.

1875-01-01--

Sköllersta (Sköllersta socken)

I ett brev till landskansliet i Örebro den 7 december 1874 hänvisade poststyrelsen till länsstyrelsens skrivelse den 9 november 1874 "rörande postanstalter och postgångar vilkas inrättande vore erforderligt i följd av kronobrevbäringens upphörande". Länsstyrelsen hade efter utredning överlämnat till poststyrelsen villkorliga kontrakt om befattningar som föreståndare för ett stort antal nya poststationer och om posttransporter med kärra eller till fots. De flesta kontrakten hade blivit godkända, vilket poststyrelsen nu bekräftade i sitt brev.

Det berörde bl a inrättandet av en ny poststation i Sköllersta med organisten och skolläraren Andreas Nyrén som föreståndare med 200 kr i årsarvode. Mellan Pålsboda järnvägsstation och Norrbyås' samtidigt inrättade nya poststation anordnades en kärrpostbefordran enligt ett kontrakt med hemmansägaren Erik Gustaf Jönsson i Hidingsta. Denna kärrpost torde ha medfört även posten till Sköllersta. Hans ersättning för kärrposten blev kr 1:40 per mil.

Postföringsförhållandena ändrades efter hand i flera olika omgångar och frekvensen ökade från två turer per vecka, det vanligaste vid 1875 års ingång, till tre, fyra och ända upp till vardagliga turer inom de flesta områden. Tillkomsten av Örebro-Pålsboda järnväg förde med sig stora ändringar av postföringen inom närområdet. Från Sköllersta, vars poststation flyttades till järnvägsstationen den 5 januari 1901, utgick från den tidpunkten en kärrpost till Lennäs med fyra turer i veckan enligt denna tidtabell:

		Sköllersta—Odensbacken—Lennäs.			
		(Från den 5 januari 1901.)			
M. O. F. L.	—	9,30	0,7	Sköllersta poststation	M. O. F. L. 7,30 —
M. O. F. L.	10,30	10,45	0,3	Askers poststation	M. O. F. L. 6,15 6,30
			0,4	Valsta	
M. O. F. L.	11,30	11,45	0,1	Odensbackens poststation	M. O. F. L. 5,15 5,30
			0,5	Valsta	
M. O. F. L.	12,30	—	0,4	Lennäs' poststation	M. O. F. L. — 4,30
			1,6		

Poststationsföreståndare Nyrén satt liksom flertalet av hans kolleger på den tiden inte så "säkert i sadeln", som man uttrycker det ibland. Genom ett "besparingscirkulär" i september 1875 infortrade poststyrelsen statistik över omsättningen vid de nya poststationerna för att undersöka möjligheterna för indragning av de olönsamma. Det visade sig då att den totala uppbörden i Sköllersta under 1875 hade varit kr 307:67. Av detta belöpte sig kr 206:11 på vanliga frimärken, således något mer än vad som motsvarade årsarvodet för Nyrén.

Någon indragning av hans poststation fördes inte på tal. Men utan att arvodet ändrades fick organisten och folkskolläraren Anders Wilhelm Hellström ta över poststationen 1893. Efter upprepade framställningar medgav poststyrelsen genom beslut den 19 augusti 1898 att årsarvodet skulle vara 240 kr, räknat från oktober 1898. Fem minuter i tolv, kan man säga, höjdes beloppet till 360 kr per år räknat, under de sista veckorna som det fanns en lantpoststation i Sköllersta. Preciseringsen av det beloppet torde ha hängt samman med det redan den 24 augusti 1900 fattade beslutet att den blivande föreståndaren för järnvägspoststationen i Sköllersta skulle få 360 kr om året för sitt bestyr med posten.

Hellström hade sålunda lyckats utverka denna "extra gottgörelse" inför den mer eller mindre automatiska uppsägning han fick på grund av att järnvägen Örebro-Pålsboda var klar att öppnas för allmän trafik. Det var en 30 km lång sträcka som genom fusioner sedermera kom att ingå i det företag som hette Norra Östergötlands järnvägar med signaturen NÖJ.

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS

1901. CIRKULÄR. N^R I.

(I. Tilldelas jemväl poststationerna.)

1.

Kungörelse,

angående dels öppnande, dels indragning af poststationer.

Den 5 innevarande månad, då järnvägslinien Örebro—Pålsboda upplåtes för allmän trafik, öppnas poststation vid en hvar af de å nämnda linie belägna trafikstationerna *Mark, Stortorp, Hidingsta, Sköllersta* och *Tarsta* inom Örebro län.

Samtidigt indragas deremot de nuvarande, inom nämnda län belägna poststationerna *Norrbyås* och *Sköllersta*. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 4 januari 1901.

F. H. SCHLYTERN.

Albert Boström.

I poststyrelsens cirkulär i anslutning till att järnvägen Örebro-Pålsboda öppnades för allmän trafik talas inte om **flyttning** av lantpoststationen i Sköllersta utan om att en poststation öppnas vid bl a trafikstationen i Sköllersta och att poststationen i Sköllersta *dras in*.

Sköllersta poststation flyttades sålunda den 5 januari 1901 till järnvägsstationen. Stationsmästaren Nils Olof Orre blev ansvarig för postgöromålen. Hans årsarvode på 360 kr för själva postsyslan höjdes från den 1 maj 1902 till 420 kr. Genom 1905 års allmänna reglering av postarvodena till föreståndare för järnvägsstationer höjdes det till 600 kr, vartill kom ett biträdesanslag på 360 kr. Utvecklingen var positiv, något som speglas i fortsatt förbättring av villkoren. Det gick till och med så bra att post och järnväg måste skiljas åt. Med 1953 års ingång höjdes poststationens status till postexpedition och Nils Holger Karlsson blev föreståndare med den postalt säregna titeln stationsmästare.

För den smalspåriga järnvägen gick det sämre. Med efterkrigstiden fick den följa samma öde som på många andra håll i landet. All trafik på delsträckan Örebro-Pålsboda-Hjortkvarn lades ner den 27 maj 1962. Kvar blev postexpeditionen i Sköllersta, alltjämt med Karlsson som chef. Hans efterträdare fick 1977 uppleva den för hela landet generella omorganisation som medförde att beteckningen för postanstalten blev lokalpostexpedition, en beteckning som från 1986 ändrades till postkontor. I projekt "Nät 92" förändrades serviceformen för postkontoret till "post-i-butik". Postutdelningen utgår från Pålsboda, liksom fallet är med postutdelningen till kunder i Hjortkvarn.

Den tidtabell för järnvägsposterna, som började tillämpas när Sköllersta poststation flyttades till järnvägsstationen i samband med att järnvägen Örebro-Pålsboda öppnades för allmän trafik, återges på sid 25 i avsnittet om Tarsta, en då helt nyöppnad poststation. I tidtabellen förekommer understrykning av vissa minuttal. Sådana understrykningar avser "nattid", d v s tidpunkter som infaller mellan kl 18.00 och 06.00. Under en period använde man detta system, sedan man gått ifrån den metod som användes i tidtabeller för landsvägsposter att markera nattid med inramning.

beslutstexten inte bara fråga om en namnändring och i verkligheten flyttades poststationen 710 meter från hållplatsen Laggaretorp till hållplatsen Östansjö. Samarbetet mellan post och järnväg avvecklades eter hand och i Östansjö öppnades en separat poststation, som i postledningens strävan att minska antalet adressenheter fick ändra namn till **Hallsberg 2** med maj månads ingång 1972.

1970-talets riksomfattande strukturförändringar medförde att poststationen Hallsberg 2 efter vissa mellanspel fick termen postkontor med 1986 års ingång. I en senare omorganisation som genomfördes etappvis över hela landet, överlämnades postkontoret på entreprenad den 1 oktober 1992 och kom därmed att ingå i den grupp som kallas "Post i butik". En liten seger över byråkratin vann inte minst hembygdsvännerna genom att postnamnet Östansjö återinfördes den 1 april 1993. Ett försök i denna riktning hade gjorts redan 1978, då Hallsbergs kommunstyrelse i ett brev till poststyrelsen framhöll de olägenheter som förelåg genom att Östansjö samhälle hade Hallsberg som postadress. Men det skulle dröja 15 år innan posten tog hänsyn till det i samband därmed framförda kravet.

1907-06-01--1909-03-31

Skogaholms bruk (Svennevads socken)

Efter en framställning från Skogaholms Bruk inrättades en poststation med brukets namn den 1 juni 1907. Disponenten Edv Rahmberg antogs till föreståndare ned 225 kr i årsarvode och poststationen kom att lyda under postmästaren i Hallsberg. Posten befordrades till den nya poststationen från Svennevads poststation enligt ett kontrakt med bruket.

Kungl. Generalpoststyrelsen

Stockholm.

För den häi delse Kungl. Generalpoststyrelsen på af Aktiebolaget Skogaholms Bruk framställa begäran låta inrätta en poststation vid Skogaholms Bruk, jäktlän jag mig häi med tillif af mot en esättning af 225 krona på ai åtaga mig uppdraget van poststationens förenäi ådan påmt aus van för den vderligt skötsel.

Skogaholms Bruk Kungöden 21 Jan 1907
Edv Rahmberg
Bruks disponent

När postmästaren inspekterade poststationen på hösten 1908, antecknade han i inspektionsrapporten, att han ifrågasatte poststationens berättigande, eftersom han ansåg den vara av ringa nytta för orten. Sedan postinspektören i mellersta distriktet gjort framställning om att dra in poststationen, beslöt poststyrelsen om detta för tillämpning med mars månads utgång 1909. Indragningen underlätades genom att disponent Rahmberg själv hade sagt upp kontraktet med påskrift på detta och underrättat postinspektionen om att det inte fanns någon vid bruket eller i dess närhet, som kunde ta över bestyret som föreståndare.

Glottra (Svennevads socken)

Mellan Svennevad och Hjortkvarn anlades vid den efter hand genomgående järnvägen Örebro-Norrköping en hållplats vid Glottra. De som bodde på platsen och i dess närhet fick posten med en lösväska som expedierades av poststationen i Svennevad. Som vårdare och expedient för väskan fungerade en handlande. Denne hade en konkurrent som också höll en postväska, men den utväxlades med poststationen i Hjortkvarn.

Vid redovisning till poststyrelsen av ett ärende i frågan den 6 februari 1936 ansåg postdirektionen i Gävle, *"att den lämpligaste åtgärden för att lösa här ifrågavarande korrespondenters postfråga vore att inrätta en poststation i Glottra"*. Postmästaren i Örebro hade i en komplettering den 20 januari 1936 av sin utredning den 19 december 1935 föreslagit just denna åtgärd. Sedan en formellt nödvändig uppsägning gjorts av ett avtal med handlanden Viktor Bergström om vård av postverkets brevlåda samt viss postvård, kunde den nya förenade post- och järnvägsstationen träda i verksamhet den 1 april 1936.

Hembygdssamlade filatelister finner i stämpelkatalogerna att poststationen i Glottra fanns kvar till och med den 26 maj 1962. Indragningen var beroende av att all trafik på delsträckan Örebro-Hjortkvarn upphörde den 27 maj 1962. Det fanns inte tillräckligt underlag för en fristående lantpoststation, men bortfallet av poststationen lindrades under en övergångsperiod innan lantbrevbäringen ansågs tillräckligt inarbetad. Detta kunde ske genom ett postombud som fanns under perioden 17 maj 1962 - 30 september 1964. Dess datumstämpel hade gravyren SVENNEVAD POB 1.

Gatugård (Viby socken)

Många företrädare för hållplatsen Gatugård skrev den 16 oktober 1882 till poststyrelsen och påtalade behovet av en poststation, som *"skulle för den mycket talrika befolkningen däromkring och i all synnerhet för dem av oss, som äro tjänstemän, medföra stor fördel och antagligen även för postverket någon vinst"*.

De kompletterade framställningen med att banvakten Johan Alfred Andersson skulle vara lämplig att sköta postärendena. Framställningen var adresserad till poststyrelsen och undertecknad av bl a länsmannen A.Göthlin och häradsskrivaren C Köhler. De lät sända den till länsstyrelsen, som med vidaresändandet till poststyrelsen den 26 oktober 1882 tillstyrkte bifall.

Ärendet remitterades till postinspektionen som fann åtskilliga hinder för att öppna den önskade poststation. Bland sådana hinder kan nämnas att det inte ansågs lämpligt att låta en banvakt sköta en poststation. Poststyrelsen underrättade länsstyrelsen i Örebro genom ett brev den 12 december 1882 om att framställningen inte kunde bifallas. Sedan sökandena underrättats om detta skrev hemmansägaren Erik Bergsten och erbjöd sig att bli poststationsföreståndare, varvid han inte använde sig av det tidigare uppgivna namnet Gatugård utan Laggaretorp. Poststyrelsen lämnade Bergstens framställning utan åtgärd. Som framgår av ett tidigare avsnitt i denna skrift, inrättades ändå efter ett par decennier en poststation med namnet Laggaretorp och det blev just den föreslagne banvakten Andersson som fick sköta postärendena. Han hade under mellanperioden avancerat till platsvakt.

I posthistorisk serie finns följande skrifter som åtminstone i något avseende berör orter inom Örebro län.

- 13. Humlegubbar (Udda berättelser från skilda delar av Sverige)
- 33. Kortlivade postnamn i Örebro län
- 34. Posten vid Nora-Karlskoga och Vikern-Möckelns järnvägar
- 35. Posten vid järnvägarna Strömtorp-Otterbäcken och Gullspång-Torved
- 84. Poststationer vid Nordvästra stambanan
- 129. Posten i Vintrosa pastorat
- 197. Om posten vid järnvägen Örebro-Svartå
- 223. Något om posten vid järnvägen Frövi-Ludvika
- 237. Posthistoria från Laxå kommun
- 238. Posthistoria från Hallsbergs kommun

En fullständig förteckning över alla skrifter i den posthistoriska serien jämte prisuppgifter skickas kostnadsfritt på begäran.

Förlaget på post, Box 222, 351 05 VÄXJÖ

Det går också bra att ringa till 0470-19354.